

№8 (79)
жнівень
2008

БЕЛАРУСЫ Ў СВЕЦЕ

ІНФАРМАЦЫЙНЫ БЮЛЕТЭНЬ

У НУМАРЫ:

НОВЫЯ ПРАВІЛЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

З 1 верасня 2008 г. уводзяцца новыя правілы беларускай мовы. Грамадства даволі не адназначна ўспрыняло новыя правілы...

Працяг на стар. 4

15-ГОДДЗЮ ПЕРШАГА З'ЕЗДА БЕЛАРУСАЎ СВЕТУ ПРЫСВЯЧАЕЦА

Рэдакцыя бюлетэня працягвае тэму 15-годдзя "Першага з'езда беларусаў свету". У гэтым нумары інфармацыйны цэнтр "Згуртавання беларусаў свету "Бацькаўшчына" правёў апытанне сярод слыхных беларусаў, якія прысутнічалі на з'ездзе. Апытаным было задана тры пытанні...

Працяг на стар. 6

ЧАС РАСКІДВАЦЬ І ЧАС ЗБІРАЦЬ КАМЯНІ

Так атрымоўваецца, што ўсе нібыта ведаюць, што нехта пахаваны ў тым ці іншым месцы, але калі даходзіць да пэўнай канкрэтыкі, то дакладнай інфармацыі няма. Гэтая прыкрая сітуацыя павінна быць выпраўленая. Памяць пра выбітных беларусаў і важныя гістарычныя падзеі павінна захоўвацца...

Працяг на стар. 8

"ЗАСНАВАЛЬНІКАМ БНР ПРЫСВЯЧАЕЦА"

"Заснавальнікам БНР прысвячаецца" – пад такім назовам 7 жніўня ў Мінску ў сядзібе партыі БНФ адкрылася мастацкая выстава...

Працяг на стар. 9

БЕЛАРУСКАЯ НЯДЗЕЛЬНАЯ ШКОЛА РАСПАЧАЛА НАВУЧАЛЬНЫ ГОД Ў НЬЮ-ЁРКУ

Працяг на стар. 10

Яны захоўваюць беларускі дух

Таварыству беларускай культуры ў Літве – 20!

У суботу, 30 жніўня, Таварыства беларускай культуры ў Літве адзначыла свой дваццацігадовы юбілей. Так, ужо два дзесяцігоддзі гэтая арганізацыя рупліва шчыруе на ніве беларушчыны і яе захавання ў Літоўскай Рэспубліцы. З кожным днём дарагая кожнаму беларусу Вільня ўсё больш і больш аддаляецца ад Беларусі, і беларуская прысутнасць менш і менш заўважная ў гэтым Вечным Горадзе. І таму з кожным разам становіцца складаней захоўваць беларускі дух гэтага месца. Але як бы там не было, у Літве ведаюць, што ёсць беларусы не толькі як мінулае, але як і рэалія найноўшай гісторыі, дзякуючы высілкам сяброў Таварыста і яго нязменнага кіраўніка Хведара Нюнькі.

20 год таму сабраліся віленскія беларусы, каб арганізавацца ў таварыства з тым, каб захаваць беларускую Вільню з яе героямі, дзеямі і мінулымі днямі. Гэта быў той час, калі рушылася імперыя і народы атрымалі магчымасць не толькі на сваё нацыянальнае самавызначэнне, але і на пабудову сваіх дзяржаў. Беларусы не засталіся ў баку. Сённяшняя Беларусь, хаця і далёкая ад Беларусі-мары, так ці іначай існуе на палітычнай мапе свету і сведчыць чалавечтву аб быцці беларусаў як нацыі. Вільня застаецца ў межах Літвы. І тут варта зазначыць, што і беларусы ўнеслі значны ўклад у здабыццё незалежнасці Літвы: 10 беларусаў узнагароджаны медалямі за ўдзел у барацьбе за самастойнасць гэтай краіны.

Ля вытокаў Таварыства стаялі: Хведар Нюнька, Лявон і Юрка Луцкевічы, Зоська Верас, Кастусь і Леакадыя Шышэі, Лявон Кароль, Аляксей Анішчык, Мікола Рулінскі і інш. Яны былі першымі пасля 50 год забыцця, хто ўзяўся за адраджэнне беларускасці ў гэтым краі.

Дзякуючы старанням ТБК у Вільні ўсталяваны помнікі на

могілках беларускіх дзеячаў, адкрыты мемарыяльныя дошкі, прысвечаныя Францішку Скарыну, Кастусю Каліноўскаму, Браніславу Тарашкевічу, Рыгору Шырме, Янку Купалу, Вацлаву Ластоўскаму, Пятру Сергіевічу, Наталлі Арсеневай, Адаму Станкевічу, Максіму Гарэцкаму... І сёння, блукаючы завулкамі старой Вільні, не толькі адчуваеш гэты беларускі дух, але бачыш і вонкавыя знакі, сляды тае слаўнае гісторыі.

Намаганнямі Таварыства і яго старшыні Хведара Нюнькі ў Вільні адкрыта беларуская сярэдняя школа імя Францішка Скарыны, якая лічыцца працягам Віленскай гімназіі, закрытай большавікамі. У Віленскім педагагічным універсітэце створана кафедра беларускай мовы.

ТБК правяло тры канферэнцыі беларусаў Балтыі. Пастаянна праводзіць пікеты каля расійскай і беларускай амбасад, пратэстуючы як супраць рэжыму Лукашэнкі, так і імперскай палітыкі Расіі.

І тое, што ў гэтым годзе сябры ТБК былі запрошаны на сустрэчу з прэзідэнтам Літоўскай Рэспублікі і атрымалі віншаванні з нагоды 90-годдзя абвяшчэння БНР, сведчыць, што Літоўскі ўрад беларусаў Літвы рэпрэзентуе ў вобразе Таварыства беларускай культуры. Сяброў Таварыства прымаюць на высокім узроўні палітыкі розных краінаў. І гэта яшчэ адно прызнанне тых, хто стаіць на абароне свае мовы, гісторыі, культуры.

Таварыствам выдадзены не адзін дзесятка кніг, сабраны багаты архіў па гісторыі Беларусі і Літвы.

ТБК прыняло ўдзел ва ўсіх з'ездах беларусаў свету. Мае вельмі цесныя кантакты з беларускімі дыяспарамі як блізкага, так і далёкага замежжа.

20 год – гэта цэлае пакаленне, гэта ўжо той час, каб асэнсаваць, што здзейснена і з чым ісці далей. А зроблена, як бачым, шмат:

Працяг на стар. 3

АМСТЭРДАМ (ГАЛАНДЫЯ)

Акцыю ў памяць пра гвалтоўна зніклых у Міжнародны дзень зніклых людзей, 30 жніўня, правяла грамадзянская ініцыятыва “Мы памятаем”. Акцыя памяці аб Юрыю Захаранку, Віктару Ганчару, Анатолю Красоўскаму, Дзмітрыю Завадскаму прайшла на цэнтральнай плошчы Leidseplein і была санкцыянавана мясцовымі ўладамі.

Паводле “Мы памятаем”

НЬЮ-ЁРК (ЗША)

Дэманстрацыя салідарнасці з палітвязнямі адбылася каля будынка амбасады Беларусі ў Нью-Ёрку 16 жніўня. Беларусы віталі вызваленне Аляксандра Казуліна і патрабавалі поўнага вызвалення ўсіх палітвязняў. У акцыі бралі ўдзел актывісты Беларуска-амерыканскага задзіночання, Згуртавання беларускай моладзі Амерыкі і арганізатары – фундацыя “Мы памятаем” і грамадская ініцыятыва “Погляд”.

Паводле “Радые Свабода”

ЧЫКАГА (ЗША)

Праходзіць выстава карцін мастака Віктара Коласа ў цэнтры “Forever Young”. Мастак піша пераважна пейзажныя творы, працуючы ў традыцыйнай жывапіснай манеры. На большасці карцін – краявіды роднай Беларусі.

Калі В. Колас прыехаў у Амерыку, ён хутка пераканаўся, што ў амерыканскай, асабліва сельскай пейзажнай натуры многа агульнага з беларускай – у характары лірычнага настрою, прывабнасці. Сп. Колас і тут працягвае пісаць пейзажы, стараючыся праз кампазіцыю і фарбу перадаць прыгажосць і непаўторнасць маляўнічых амерыканскіх кутоў. Таксама выстаўляюцца і работы, напісаныя ў амерыканскі перыяд творчасці мастака. Адна з іх так і называецца – “Адкрыццё Амерыкі”.

Пра сябе В. Колас расказвае вельмі сціпла і сцісла. Нарадзіўся ў вёсцы Высокая Гара Бярэзінскага раёна. Маляваць пачаў яшчэ ў раннім дзяцінстве, натхнялі творы мастакоў-класікаў XIX стагоддзя. Працаваў у сельскай гаспадарцы, стараўся пісаць жывапіс ў свабодны ад працы час. Але ўзніклі сур’ёзныя жыццёвыя праблемы, і было прынята рашэнне паехаць з сям’ёй у эміграцыю ў 2004 годзе. Зараз жыве і працуе ў адной з кампаній у Чыкага.

Паводле газеты “Беларус”

ДАЎГАПІЛС (ЛАТВІЯ)

Сустрэча з кампазітарам і спеваком з Брэста Анатолем Мядзведзевым адбылася ў Цэнтры беларускай культуры Даўгапілса. А. Мядзведзеў напісаў музычныя творы на словы Янкі Купалы, Якуба Коласа, Уладзіміра Караткевіча, Сяргея Ясеніна, Леаніда Філатава, ёсць у яго музычнай скарбонцы і песні на вершы сучасных паэтаў. Трэба дадаць, што А. Мядзведзеў нарадзіўся і доўгі час жыў у Даўгапілсе.

Сп. Мядзведзеў пазнаёміў землякоў са сваімі новымі песнямі на вершы класіка беларускай літаратуры Максіма Багдановіча, а таксама з музычным афармленнем спектакля ляльнага тэатра “Слонік з кароткім хобатам”. Затым у выкананні гасця прагучалі песні як на ўласныя вершы, так і на вершы даўгапілскага паэта Станіслава Валодзькі.

Паводле “Латвійскага таварыства беларускай культуры “Сьвітанак”

ЛІЕПАЯ (ЛАТВІЯ)

Свята славянскай культуры і пісьменнасці зладзіў Ліепайскі саюз украінцаў “Родина” (“Сям’я”). Свята сабрала ў вялікай зале Дома латышскага таварыства актывістаў нацыянальна-культурных суполак горада – беларусаў, рускіх і палякаў, а таксама ўсіх ліепайчан, каго цікавяць вытокі славянскай культуры.

Пра Сімяона Полацкага – знакамітага асветніка, паэта, перакладчыка распавядала “Мара”. А салістка ансамбля беларускай песні “Паўлінка” Таццяна Данілюк пазнаёміла ліепайчан з беларускай песеннай творчасцю.

Паводле “Латвійскага таварыства беларускай культуры “Сьвітанак”

Сустрэча са спеваком А. Мядзведзевым (Латвія)

БЕЛАСТОК (ПОЛЬШЧА)

У будынку беластоцкай чыгункі 21 жніўня адкрылася фотавыстава беларускага фатографа Аляксандра Ласмінскага “Гродна запрашае”. Мерапрыемства ладзіла Генеральнае консульства Рэспублікі Беларусь у Беластоку. Генеральны консул Рэспублікі Беларусь Міхаіл Аляксейчык сказаў для “Радые Рацыя”: “Выстава прымеркаваная да 880-годдзя Гродна і 140-годдзя гродзенскага чыгуначнага вакзала. Гэта чыгуначнікі самі дамовіліся, польскія і беларускія”. Генеральны консул паведаміў, што з нагоды святкавання юбілею Гродна 13 верасня беларускі бок выступіў з ініцыятывай, каб з Беластока ў Гродна пусціць рэйкавы аўтобус, які нядаўна атрымалі беластоцкія чыгуначнікі. Пакуль вядуцца перамовы з Падляскай маршалкоўскай управай.

Паводле “Радые Рацыя”

МАСКВА (РАСІЯ)

Еўрапейскі вяшчальны саюз правёў “Міжнародны фальклорны фестываль” у Маскве. Фестываль праводзіцца ўжо 29 год, але Расія прымала яго ўпершыню. Беларускія артысты выступалі на гэтым фестывалі другі раз (першай была “Тройца”). У гэтым годзе ад Беларусі выступала спявачка Наталля Матыліцкая пад акампанемент старадаўняй дуды Алега Лук’янцава.

Акрамя Беларусі ў фестывалі бралі ўдзел прадстаўнікі Расіі, Украіны, Фінляндыі, Чэхіі, Польшчы, Бельгіі, Германіі, Ірландыі, Нарвегіі, Іспаніі, Харватыі, Славеніі, Швецыі і Швейцарыі.

Паводле газеты “Звязда”

ГУЛЯЙПОЛЕ (УКРАЇНА)

Музычна-літаратурны фестываль “Дзень Незалежнасці з Махно” праходзіў 23–24 жніўня. Беларуска Наста Манцэвіч перамагла на міжнародным слэме (фестывалі альтэрнатыўнай паэзіі) на Махнофэсце. Другое месца – у беларуса Сяргея Прылуцкага. У шасцёрцы пераможцаў таксама нашы землякі Марыйка Мартысевіч і Віталь Рыжкоў.

Паводле “Еўрапейскага радые для Беларусі”

Яны захоўваюць беларускі дух

Працяг. Пачатак на стар. 1

беларусаў ведаюць, аб іх чуюць, яны навучыліся бараніць свае правы і інфармаваць сусветную супольнасць аб сваіх праблемах, аб тым, што гіне нацыя, мова, культура. Таксама яны навучыліся і рабіць. Доказам гэтага ўсё вышэйпералічанае.

У прыгожай зале (аздабленнем якой займалася мастачка Крысціна Балаховіч) вядучыя Леакадыя Мілаш і Артур Яўмен абвесцілі аб адкрыцці ўрачыстага мерапрыемства.

Распачалі яго хвілінай маўчання, ушаноўваючы памяць тых сяброў, якіх ужо няма, якія ў нябеснай Беларусі сняць сны аб Вольнай і Святой Бацькаўшчыне. Так, сярод нас ужо няма: Лявона і

Юркі Луцкевічаў, Леаніда Караля, Кастуся Шышэі, Аляксея Анішчыка, Міколы Рулінскага, Уладзіміра Кузменкі, Генрыка Астроўскага, Валеры Місюка.

На святкаванні прысутнічала шмат шановных і знакамітых асобаў, тых, што твораць сёняшнюю гісторыю Беларусі: Уладзімір Арлоў, Уладзімір Колас, Анатоль Белы, Валдас Банайціс, Зінаіда Бандарэнка, Кася Камоцкая, Уладзімір Хільмановіч, Юры Бандажэўскі, Алесь Смаланчук. Кожны з іх распавядаў аб сваім бачанні Вольні, месца ў ёй беларусаў, аб лёсе Бацькаўшчыны. І ніводнага з іх не пакідала вера ў тое, што ў хуткім часе ўсе сустрэнемся ў вольнай, незалежнай, дэмакратычнай, беларускай Беларусі.

Выступаючы, сябры Таварыства (Сяргей Карабач, Крысціна Балаховіч і інш.) распавялі аб дзейнасці ТБК, аб становішчы беларусаў віленшчыны і аб іх гісторыі. Аб стварэнні гэтае арганізацыі больш падрабязна распавёў яе старшыня Хведар Нюнька. У іх прамовах канстатавалася, што беларусы сапраўды засталіся забытымі і непатрэбнымі. Яны не

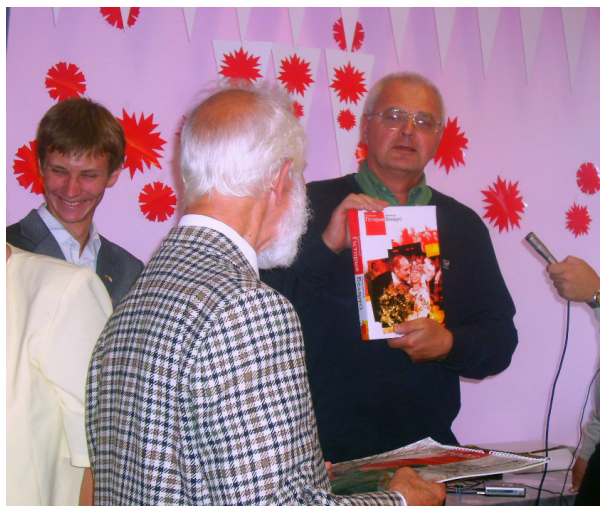
маюць ніякай падтрымкі, і ўсё трымаецца выключна на адным энтузіязме. Тыя ж самыя літоўцы не вельмі хочуць дапамагаць беларусам, а часам нават адчуваюцца і варожае стаўленне. Спадар Хведар узгадаў адзін выпадак: калі беларусы дамагаліся стварэння беларускай школы, то міністр адказаў, што калі тыя хочуць беларускай школы, то няхай едуць у Беларусь. Шмат праблемаў ёсць і сёння. Гэта і стварэнне музея Якуба Коласа, якое ўжо цягнеца другое дзесяцігоддзе, і аднаўленне музея Луцкевічаў, якое таксама не вядома па якіх прычынах не атрымліваецца.

Але гэта не нагода, каб складаць рукі, жыццё паказвае, што нічога не даецца лёгка. Трэба проста рабіць справу, і тады будуць вынікі – спадзяюцца сябры Таварыства.

На заканчэнне святочнай праграмы сябра таварыства Андрэў Старавойтаў праспяваў патрыятычныя песні, Вера Хамянюк прачытала свае вершы, Таццяна Райнене прадэклямавала “Тарас на Парнасе”, выступіла таксама народная артыстка Беларусі Зінаіда Бандарэнка, а сама праграма закончылася пад жывы голас Касі Камоцкай.

Час ідзе. І Беларусь, якую ўкрыжавалі, растапталі і занябалі, – уваскрэсне. І думаю, не апошні ўнёсак у гэта робіць Таварыства беларускай культуры ў Літве, галоўная задача якога – захаванне беларускага духу Віленшчыны.

*Алесь Адамковіч,
Вільня*

Уладзімір Колас вінішуе ТБК

ВІНШАВАННЕ МГА “ЗГУРТАВАННЕ БЕЛАРУСАЎ СВЕТУ “БАЦЬКАЎШЧЫНА”

Шановны спадар Хведар Нюнька!

Шановныя сябры Таварыства беларускай культуры ў Літве!

Ад імя міжнароднага грамадскага аб’яднання “Згуртаванне беларусаў свету “Бацькаўшчына” шчыра віншую вас з 20-годдзем ТБК. За гэты час вам удалося сабраць пад адным дахам надзвычай таленавітых асобаў, якія, знаходзячыся па-за межамі Беларусі, не парываюць з ёю сувязі, працягваюць і памнажаюць спадчыну нашых славетных продкаў.

Шмат гадоў Згуртаванне “Бацькаўшчына” мае гонар супрацоўнічаць з Таварыствам беларускай культуры і асабіста з Хведарам Нюнькам. Мы спадзяемся,

што і надалей нашыя арганізацыі будуць працаваць разам, каб, не зважаючы ні на якія часовыя перашкоды, наша Радзіма стала вольнай і незалежнай еўрапейскай краінай.

Яшчэ раз шчыра віншую з юбілеем. Зычым поспехаў, натхнення, здзяйснення творчых планаў. Каб ставала моцы не схіляць голаў ні перад якімі цяжкасцямі ў змаганні за лепшую долю нашых людзей, нашай агульнай Бацькаўшчыны.

*Намесніца старшыня Рады
МГА “ЗБС “Бацькаўшчына”
Ніна Шыдлоўская*

Новыя правілы беларускай мовы

З 1 верасня 2008 г. уводзяцца новыя правілы беларускай мовы. Аднак толькі ў 2010 г. яны стануць абавязковымі для ўжывання ў дакументазвароце, сродках масавай інфармацыі, школах, гімназіях, ПТВ, ВНУ, навуковых і іншых установах. Новыя правілы арфаграфіі і пунктуацыі беларускай мовы будуць уводзіцца паступова. Плануецца, што ўжо на жніўняскіх педагогічных канферэнцыях філолагі атрымаюць неабходную інфармацыю. Але ў любым выпадку, як у школе, так і ў ВНУ, ад навучэнцаў і студэнтаў ніхто не будзе патрабаваць з 1 верасня 2008 г. выкарыстання толькі новых правілаў. Да 2010 г. дапускаецца выкарыстанне абодвух варыянтаў.

Поўнаасцю новыя “Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі” можна спампаваць і прагледзець на сайце <http://www.svaboda.org/content/Article/1188516.html>.

Грамадства даволі не адназначна ўспрыняла новыя правілы:

Алег Трусаў, старшыня ТБМ: “Такім чынам, класічны правапіс на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь фактычна забаронены, што паглыбляе раскол нашага грамадства, у тым ліку і па моўнай прыкмеце” (*сайт <http://tbm.org.by>*).

Уладзімір Здановіч, старшыня камісіі Палаты прадстаўнікоў па пытаннях адукацыі, культуры, навукі і навукова-тэхнічнага прагрэсу: “Мікраскапічная па колькасці, апазіцыйна настроеная частка насельніцтва, нягледзячы на непараўнальна большую колькасць людзей, выкарыстоўваючых афіцыйны правапіс, пачала выказваць патрабаванне вярнуцца да дарэформеннай арфаграфіі, прычым пад лозунгам “хто не з намі, той — не сапраўдны беларус, вораг”. У

выніку насельніцтва пачало баяцца роднай беларускай мовы! Больш таго, існаванне двух варыянтаў арфаграфіі стала не толькі перашкадаю развіццю беларускай мовы, памяншаць колькасць жадаючых вывучаць яе і размаўляць на ёй, але і штучна стварыла ўмовы для бессэнсоўнай барацьбы паміж беларусамі з-за напісання таго ці іншага слова. Вось асноўная прычына зацвярджэння новых правілаў у форме закона. Унармаванасць дзяржаўнай мовы, захаванне адзінства арфаграфічных норм маюць важнае дзяржаўнае і палітычнае значэнне, бо, забяспечваючы стабільнасць у сферы моўнай камунікацыі, спрыяюць спакою і згодзе ў нашым грамадстве. І яшчэ, беларускі правапіс пабудаваны на фанетычным прынцыпе і вельмі адчувальны да змен у моўнай практыцы, таму незалежна ад жадання асобных людзей удасканалваўся раней і будзе пераходзіць ўдасканалвацца ў будучыні” (*газета “Звязда”*).

Барыс Пятровіч, галоўны рэдактар часопіса “Дзеяслоў”: “У прынцыпе, праблема правапісу існуе. Але павінны гэтым займацца не чыноўнікі міністэрскія, а павінны займацца навукоўцы. Гэтая праблема патрабуе ўсеакавага абмеркавання, а не проста канстатацыі факта. Мне не дужа падабаецца тое, што зроблена. І тое, як гэта зроблена. Усё роўна трэба будзе некалі гэта перарабіць, перарабіць навукоўцам. Зразумела, не бывае нечага вечнага, не бывае нечага зробленага раз і назаўжды. Але тым не менш, правапіс — гэта справа вельмі тонкая, і хацелася, каб як мага больш людзей былі задаволены тым, як гэта зроблена. На жаль, незадаволеных цяперашняй рэформай вельмі шмат. Несвоечасовая гэтая рэформа. Вельмі шкада, што ўсё

робіцца менавіта так” (*сайт “Радзе Свабода”*).

Андрэй Скурко, рэдактар газеты “Наша Ніва”: “Пераважную большасць у “парламенце” складаюць людзі, якія ў паўсядзённым жыцці не карыстаюцца беларускай мовай і не з’яўляюцца спецыялістамі-філолагамі” (*сайт “Наша Ніва”*).

Валер Булгакаў, галоўны рэдактар часопіса “Arche”: “Я, з аднаго боку, згодны, што праблема ўніфікацыі існуе. З іншага боку, канечне, трэба прызнаць, што рэформа ажыццяўляецца дзяржавай ва ўласцівай ёй дэспатычнай манеры. Я згодны з тэзісам, што вялікая разнастайнасць правапісных сістэмаў, якія дэ-факта абслугоўваюць беларускую мову на тэрыторыі цяперашняй Рэспублікі Беларусь, прыводзяць у зман карыстальнікаў беларускай мовы, а таксама людзей, якія чытаюць і ўспрымаюць нейкім чынам прадукцыю на беларускай мове. На мой погляд, для больш паспяховага функцыянавання беларускай мовы, заваёвы ёю новых грамадскіх (і не толькі) сфераў уніфікаванасць не пашкодзіла б. Бо, па вялікім рахунку, гэта шлях больш-менш развітай ці заснаванай на багатай культурнай традыцыі заходнеўрапейскай мовы.

Але што тычыцца цяперашняга моманту, безумоўна, у мяне ёсць вялікія адносна гэтага сумневы. Магчыма нават казаць, што за гэтай рыторыкай улада проста хавае сваю сапраўдную палітыку, якая скіраваная на тое, каб канчаткова выціснуць з публічнай легальнай сферы тыя выданні і тыя праекты, якія дэ-факта не прымаюць апошняю кваліфікацыю беларускага правапісу, якая была ажыццёўленая ў 1957–1959 гг., а цяпер дадаткова ўдакладненая і зацверджаная прэзідэнтам” (*сайт “Радзе Свабода”*).

ПАЛІТЫКА

Паводле “Беларускіх навінаў”, “Радзе Свабода”, “БелаПАН”.

* 15 жніўня А. Лукашэнка падпісаў указ аб памілаванні Аляксандра Казуліна.

* 20 жніўня на волю выйшлі апошнія палітзняволеныя Сяргей Парсукевіч і Андрэй Кім.

* Лорд Бэл афіцыйна стаў іміджмэйкерам Беларусі. Ён паведаміў, што будзе працаваць над паліпшэннем іміджу краіны, а не прэзідэнта.

* 13 жніўня раённыя і гарадскія выканкамы, а таксама мясцовыя адміністрацыі завяршылі фарміраванне выбарчых участкавых камісій.

* Кандыдатамі ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў зарэгістраваны 92 прадстаўнікі палітычных партый. 11 з 14 прадстаўнікоў БСДП (Грамада), АГП — 26 з 29, БСДГ — 1, Партыя БНФ — 16 з 21, ПКБ — 13 з 18. КПБ — 13 з 17, 8 з 9 — ад ЛДПБ, 3 з 5 — ад Рэспубліканскай партыі працы і справядлівасці, Аграрная партыя — 1 кандыдат.

* У Літве плануецца зарэгістраваць аддзяленні “Маладога фронту”, які ў Беларусі знаходзіцца ў нелегальным стане. Плануецца, што на мясцовым узроўні яны будуць садзейнічаць кансалідацыі беларускай дыяспары, асабліва моладзі, паведаміў актывіст арганізацыі Кірыл Атаманчык.

* 14 жніўня прэзідэнт А. Лукашэнка прызначыў двух новых намеснікаў генеральнага пракурора. Імі сталі Віктар Конан і Мікалай Кукліс.

ГРАМАДСТВА

Паводле “Беларускіх навінаў”, “БелаПАН”, “БЕЛТА”

* Плануемая мадэрнізацыя пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь будзе праводзіцца пры захаванні ў краіне аднапашпартнай сістэмы. У вокладку пашпарта плануецца змясціць бескантактны мікрачып з біямэтрычнай інфармацыяй пра яго ўладара. Выдавацца ён будзе грамадзянам Беларусі на аснове заявіцельнага прынцыпа.

* Пры падрыхтоўцы святкавання 685-годдзя Ліды, якое адбудзецца 4–5 кастрычніка, на добраўладкаванне горада плануецца патраціць 20 млрд. рублёў.

* Па выніках археалагічных раскопак ля вёскі Стары Шклоў у Шклоўскім раёне Магілёўскай вобласці горад Шклоў можа “пастарэць” на 400 год, лічыць доктар гістарычных навук Ігар Марзалюк.

* Падрыхтаваны законапраект па ўнясенні змяненняў у закон “Аб прававым палажэнні замежных грамадзян і асоб без грамадзянства ў Рэспубліцы Беларусь”. Па словах першага намесніка дэпартаменту па грамадзянстве і міграцыі МУС Аляксея Бягуна, законапраект прадугледжвае ўнясенне у дзейсны закон паправак, якія рэгламентуюць атрыманне замежнікамі дазволу на пастаяннае месца жыхарства і часовае пражыванне ў краіне.

ЭКАНОМІКА

Паводле “АФН”, “БЕЛТА”, “БелаПАН”.

* У Беларусі завяршылася масавая ўборка зерневых культур. Валавы збор зерня склаў 9 млн 127 тыс. т, гэта на амаль 2 млн больш, чым у мінулым годзе.

* Поўная экіпіроўка школьнікаў да пачатку навучальнага года абышлася бацькам у 275–858 тыс. рублёў (гэта прыблізна ад 130 да 408 \$).

* У Мінску будзе створана першая ў Беларусі таварная біржа па продажы гародніны. Па словах першага намесніка прэм’ер-міністра Беларусі Уладзіміра Сямашкі, гэта будзе пілотны праект, які плануецца рэалізаваць на працягу 1–2 гадоў. Пры станоўчых выніках такія біржы будуць створаны і ў іншых рэгіёнах краіны.

* Таваразварот Беларусі і Малдовы ў першым паўгоддзі 2008г. павялічыўся ў параўнанні з такім жа перыядам 2007 г. на 78,8% і склаў 182,4 млн \$.

СПОРТ

Паводле “Нашай Нівы”, *livejournal.com*

Беларусь на Алімпійскіх гульнях у Пекіне атрымала 19 медалёў.

Алімпійскімі чэмпіёнамі сталі: Андрэй Арамнаў – цяжкая атлетыка, Аксана Мянкова – молат, Андрэй і Аляксандар Багдановічы – канодвойка на дыстанцыі 1000 м, Раман Петрушэнка, Аляксей Абалмасаў, Артур Літвінчук, Вадзім Махнеў – байдарка-чацвёрка на 1000 м. Пяць срэбных медалёў (Вадзім Дзевятоўскі – молат, Андрэй Краўчанка – дзесяцібор’е, Андрэй Рыбакоў – цяжкая атлетыка, Наталля Міхневіч – ядро, Іна Жукава – мастацкая гімнастыка); дзесяць бронзавых медалёў (Кацярына Карстэн, Юлія Бічык, Наталля Гелах – веславанне, Настасся Новікава – цяжкая атлетыка, Міхаіл Сямёнаў – грэка-рымская барацьба, Андрэй Міхневіч – ядро, Надзея Астапчук – ядро, Іван Ціхан – молат, Мурад Гайдарэў – вольная барацьба, Раман Петрушэнка і Вадзім Махнеў – байдарка-двойка на 500 м, зборная па мастацкай гімнастыцы).

Гэта найлепшы вынік беларускай зборнай за часы выступлення асобнай камандай. У Атланце ў 1996 г. у нас было 15 медалёў (адпаведна 1, 6, 8), у Сіднеі – 17 (3, 3, 11), у Афінах – 15 (2, 6, 7). На Алімпіядзе ў Барселоне ў 1992 г. беларусы выступалі ў складзе аб’яднанай каманды СНД і заваявалі 22 медалі (13, 4, 5), прычым шэсць залатых медалёў узяў Віталь Шчэрба.

* Беларусь займае трэцяе месца па алімпійскіх медалях сярод іншых краін-удзельніц Гульняў у Пекіне, калі здабытыя нашымі атлетамі ўзнагароды пералічыць на адзінку насельніцтва. Беларуская алімпійская зборная мае 19 медалёў, а ў нашай краіне жыве 9 млн 709 тыс. чалавек. Лідзіруе ў гэтым рэйтынгу Ямайка (11 медалёў і 2 млн 800 тыс. жыхароў), на другім месцы – Аўстралія (46 медалёў і 20 млн жыхароў). ЗША ў гэтым рэйтынгу займаюць толькі 15 радок, а Кітай – 20-е.

БЕЛАРУСКІ КАЛЯНДАР
ПАМЯТНЫХ ДАТ НА
ВЕРАСЕНЬ 2008 ГОДА

1 верасня – 158 год таму, у 1853-м нарадзіўся Міхал Федароўскі, беларускі фалькларыст, этнограф, археолаг (пам. 10.6.1923).

1 верасня – 70 год таму, у 1938-м памёр Адам Пучкар-Хмялеўскі, беларускі рэлігійны дзеяч, каталіцкі святар, прыхільнік беларусізацыі касцёла, пробашч Мінскага кафедральнага касцёла (нар. 24.12.1891).

1 верасня – на Беларусі адзначаецца Дзень ведаў.

3 верасня – 30 год таму, у 1978-м памёр Пётр Татарыновіч, беларускі каталіцкі дзеяч, прыхільнік уніі, перакладчык, арганізатар Беларускай секцыі Ватыканскага радыё (нар. 2.6.1896).

5 верасня – 115 год таму, у 1893-м нарадзіўся Язэп Фарботка, беларускі нацыянальны дзеяч, паэт, фатограф, навуковец (пам. 8.6.1956).

7 верасня – Дзень беларускага пісьменства і друку.

7 верасня – 105 год таму, у 1903-м нарадзіўся Аляксандр Кістаў (1903–1960), акцёр, народны артыст Беларусі.

8 верасня – 135 год таму, у 1873-м памёр Яўстафій Тышкевіч, беларускі археолаг, гісторык, этнограф і краязнавец (нар. 18.4.1814).

8 верасня – Дзень Беларускай Вайскавай Славы, усталяваны ў гонар перамогі ў бітве пад Оршай (1514 год).

8 верасня – 115 год таму, у 1893-м нарадзіўся Аляксандр Ляўданскі, беларускі археолаг, арганізатар першай у БССР навукова-археалагічнай экспедыцыі.

12 верасня – 115 год таму, у 1893-м нарадзілася Паўліна Мядзёлка, дзяўчка беларускай культуры (пам. 13.2.1974).

12 верасня – 745 год таму, у 1263-м памёр вялікі князь літоўскі Міндоўг.

12 верасня – 75 год таму, у 1933-м памёр Антон Каменскі, беларускі, польскі і французскі ілюстратар і графік (нар. 21.7.1860).

15 верасня – 110 год таму, у 1898-м нарадзіўся Павел Крынчык, беларускі палітычны дзеяч міжваеннага часу, дэпутат сойму Другой Рэчы Паспалітай (1929–1930) (пам. 22.9.1975).

16 верасня – 340 год таму, у 1668-м кароль польскі і вялікі князь літоўскі Ян Казімір Ваза, расчараваны няўдачамі, адрокся ад стальца.

Працяг на стар. 10

15-годдзю Першага з'езда беларусаў свету прысвячаецца

Рэдакцыя бюлетэня працягвае тэму 15-годдзя “Першага з'езда беларусаў свету”. У гэтым нумары інфармацыйны цэнтр “Згуртавання беларусаў свету “Бацькаўшчына” правёў апытанне сярод слыхных беларусаў, якія прысутнічалі на з'ездзе. Апытаным было зададзена тры пытанні:

- 1) Якое значэнне для Беларусі меў Першы з'езд беларусаў свету?
- 2) Што ён даў асабіста вам?
- 3) Што вы чакаеце ад наступнага з'езду МГА “ЗБС “Бацькаўшчына”?

Хведар Нюнька, старшыня Таварыства беларускай культуры імя Ф. Скарыны (Літва)

1) Гэта была вельмі значная гістарычная падзея і зорная падзея для беларускай гісторыі. Гэта з'езд, які аб'яднаў беларусаў свету. Такая сустрэча застаецца ў памяці на ўсё жыццё і з'яўляецца слаўнай старонкай нашай гісторыі.

2) Для мяне гонар, што быў запрошаны і сядзеў у прэзідыуме побач з нашым слаўным пісьменнікам Максімам Танкам. На мяне настолькі рабілі ўражанне выступы відных дзеячаў таго перыяду – Шушкевіча, Пазняка, Станкевіча, што камок у горле стаяў ад пачутага.

3) Шмат не прыходзіцца чакаць, бо бачым падзеі на Беларусі і адносіны да арганізацыі ўладных структур, але таксама бачым, што ёсць зрухі ў лепшы бок у самой дзяржаве. Думаю, непазбежна перамены будуць і будуць у бок дэмакратыі, і гэта крок гісторыі, які перамяніць немагчыма. Адно, што з'езд адбудзецца ў наступным годзе, і мне падаецца – значных пераменаў цяжка чакаць, але яны будуць, будуць пазней.

Радзін Гарэцкі, акадэмік, грамадскі дзеяч (Беларусь)

1) Гэта ж быў ПЕРШЫ з'езд беларусаў свету, выдатная з'ява, якой ніколі не было ў гісторыі Беларусі. Раней за ўсе часы гісторыі ніколі не было такой буйной эміграцыі, як пасля і падчас Другой сусветнай вайны, калі амаль кожны 3-ці беларус апынуўся па-за межамі сваёй краіны. З'езд прайшоў у гады, калі была згода паміж урадам і грамадскімі арганізацыямі, і яго праводзілі разам з урадам. У аргкамітэце былі прадстаўнікі ўраду, таму мы маглі правесці ўрачыстае мерапрыемства на вышэйшым узроўні, калі прысутнічала каля

1000 чалавек. Упершыню прыехалі людзі, якія былі за далёкімі межамі (з Аўстраліі, Амерыкі), якія шмат год не былі на Бацькаўшчыне. Я сам бачыў, як яны са слязьмі цалавалі зямлю, гэта быў уздым, вялікая эмацыйная праява. На жаль, больш такога не было.

2) На гэтым з'ездзе мяне якраз абралі прэзідэнтам. Для мяне было вельмі пачэсным, што сам Васіль Быкаў прапанаваў стаць прэзідэнтам “Бацькаўшчыны”. Я два тэрміны прабыў на гэтай пасадзе, мы стараліся шмат зрабіць з задуманага і запланаванага. Для мяне гэта быў важны крок у маёй грамадскай дзейнасці.

3) На жаль, зараз даволі складаная і цяжкая сітуацыя ў адносінах ураду да нашага згуртавання. У свой час была прынятая праграма “Беларусы свету”, пастанова аб “Беларускім доме”, але з 1994 года ўсё памянялася. Таму я не надта спадзяюся, што з'езд нешта зменіць у гэтай сітуацыі. Адзінае хочацца, каб з'езд прайшоў нармальна, бо і Трэці і Чацвёрты з'езды праходзілі цяжка. Хочацца захаваць тое, што ў нас ёсць, а праз некаторы час у нас зноўку ўсё пойдзе ў гару, я веру ў гэта. Хацеў бы, каб V з'езд быў пачаткам новай хвалі ўздыму, каб мы зноў пачалі аб'ядноўваць па-сапраўднаму нашых беларусаў свету. Каб беларусы, якія жывуць у Беларусі і замежжы, працавалі на тое, каб беларусы жылі годна і заможна, каб з'езд паклаў пачатак уздыму беларускасці.

Алег Трусай, старшыня Таварыства беларускай мовы (Беларусь)

1) Упершыню пасля савецкай ўлады дыяспара здолела прыехаць на Беларусь, пабачыць сваю радзіму пасля такога вялікага перапынку.

2) Беларусь пачала станавіцца сапраўднай дзяржавай і што раскол пачаў пераадольвацца.

3) Чакаю, што нягледзячы на цяжкасці, у ім прымуць удзел шмат беларусаў. Зараз, калі выпушчаны зняволеныя, калі з'явіўся шанец палепшыць міжнародныя стасункі, павінна як мага болей беларусаў прыехаць на Беларусь, каб паказаць, што ўсе мы жадаем гэтых зменаў.

Валеры Герасімаў, бібліяграф, намеснік старшыні Рады МГА “ЗБС “Бацькаўшчына” (Беларусь)

1) Упершыню ўсе беларусы зямнога шару сабраліся разам. За

ўвесь перыяд існавання беларускай нацыі, за ўсе перыяды беларускай дзяржаўнасці. Дагэтуль былі нейкія частковыя рэгіянальныя спробы (пасля вайны ў Францыі былі спробы сабраць з заходніх краін). А тут, у Беларусі сабраліся ўсе беларусы. Калі б у гісторыі было інакш павернута русла, то гэта надало б імпульс для ўсёй краіны, гэта дало б штуршок для прарыву Беларусі ў свеце. Бо наша эміграцыя ў галіне гуманітарных навук, мовы, культуры валодава вялікай скаронкай, і гэта магчыма было выкарыстоўваць. І калі б наша дзяржава падтрымала гэта, то мела б вялікі вынік. Калі гэта здарыцца зараз, ужо будзе не тое: шмат хто з вядомых дзеячаў замежжа пайшоў з жыцця.

2) Я ўпершыню бачыў людзей, для якіх бел-чырвона-белы сцяг быў сэнсам жыцця. Гэта былі гераічныя постаці, беларусы з Аўстраліі, з Аргенціны, з Амерыкі. Яны размаўлялі на беларускай мове. І гэта быў шок, бо ў самой Беларусі амаль ніхто не размаўляў. Гэта была інтэлектуальная вучоба, і асабіста мне дапамагло ў станаўленні як нацыянальна зарыентаванай асобы. Усё гэта дзякуючы людзям, якія прыехаўшы цалавалі родную зямлю.

3) Усё залежыць ад таго, якія будуць сацыяльна-палітычныя ўмовы напярэдадні V з'езда. Ці гэта будзе на радзіме, ці па-за межамі. Я чакаю максімальнай аддачы, таго, што мы не бачым у прадстаўнікоў палітычных арганізацый. З'езды беларусаў свету заўсёды былі аб'яднальнымі, канструктыўнымі. “Бацькаўшчына” – адна ўнікальная арганізацыя, якая не перажыла расколаў, якая заўсёды яднала і засталася паяднальнай. І спадзяюся, што яна стане той базай, на якой палітычныя і культурніцкія арганізацыі прымуць кардынальныя рашэнні.

Міхась Чарняўскі, гісторык, археолаг (Беларусь)

1) Сабраліся беларусы Бацькаўшчыны, патрыёты, тыя, хто быў расцярушаны па ўсім свеце. Гэта факт еднасці беларусаў усяго свету. Бо Беларусь – гэта там, дзе ёсць беларусы; нават калі ў нейкай краіне толькі 2 беларусы – гэта ўжо малая Беларусь. Для тых, хто не быў паўстагоддзя на Беларусі, гэта была магчымасць пабачыць мясціны свайго дзяцінства. А нам – паглядзець на тых пра каго мы чулі праз прапагандысцкіх палітолагаў.

Паглядзець на незалежніцкіх беларусаў. Было спадзяванне, што гэта ўжо ўсё будзе працягвацца і ніколі не перарвецца гэтая павязь. На жаль, зараз яна значна аслабла. А тады былі ружовыя спадзяванні, якія не спраўдзіліся ў сваім большасці. Тады гэта была эйфарыя, святая душы і розуму.

2) Пачуццё, што гэта еднасць. Я пабачыўся і пагаварыў з легендамі беларускага новага адраджэння, якія былі ў эміграцыі.

3) Чакаю, каб мы сфатаграфаваліся ўсе разам на плошчы Незалежнасці на фоне дома ўраду, над якім лунае бел-чырвона-белы сцяг.

Уладзімір Конан, філосаф, гісторык, культуралаг, літаратурны крытык (Беларусь)

1) Перш за ўсё адбылася кансалідацыя беларусаў Айчыны і замежжа. Атрымалася бацькаўшчына суцэльная, не раздзеленая межамі. І гэта адзінства адчувальна і сёння. Другое – гэта палітычнае значэнне. У межах Рэспублікі Беларусь беларусы далёка ад ідэальнага стану. Ва ўладзе людзі далёка ад беларускай культурнай сталіцы. Але тады быў шанец, была надзея на лепшую будучыню, і ў гэтым плане з’езд працягнуў традыцыю беларускага нацыянальнага адраджэння. І гэта адраджэнне адбываецца, бо мы маем сваю дзяржаву, але гэта нейкі пераходны перыяд, не ідэал дзяржавы. І трэцяе – гэта ўзмацненне культурных і сяброўскіх сувязяў паміж беларусамі краіны і замежжа.

2) Для мяне ён даў магчымасць пазнаёміцца як даследчыку з даследаваннямі нашых калег за мяжой. Гэта супрацоўніцтва працягвалася і не спынена сёння. Другі аспект – чыста маральная падтрымка нашых людзей, якія выступаюць за поўнае нацыянальнае адраджэнне Беларусі, якія выступаюць за дзяржаўнасць краіны. І вядома, асабістыя кантакты.

3) Спадзяюся, што наступны з’езд будзе такім жа прадстаўнічым, што першы і другі з’езды. Што ён будзе садзейнічаць адзінству беларусаў свету ва ўсіх аспектах.

Ян Чыквін, паэт, перакладчык, старшыня літаратурнага аб’яднання “Белавежа” (Польшча)

1) Быў закладзены вялікі момант чакання, момант патэнцыяльных магчымасцяў. Зараз адбываецца “збіранне каменняў”, і ў будучыні дасць гэта вялікі плён.

2) Шмат добрых уражанняў. Я

да гэтага часу бываў на Беларусі, у Мінску, але ў такім прадстаўнічым калектыве быў у першыню. Мог сустрэцца з актыўнымі і цікавымі беларусамі, прадстаўнікамі навуковага, літаратурнага свету.

3) Я не толькі чакаю нечага пераломнага. Я песіміст, але тым не менш выношваю надзею, што гэты з’езд будзе прадаўжальнікам Першага з’езда. Дзе згортваюцца, як пальцы ў адзін кулак, сілы нацыянальныя, каб у адпаведны час яны атрымалі дадатковую сілу да дзеяння.

Мікалай Нікалаеў, філолаг, старшыня рэгіянальнай суполкі “Міжнароднай асацыяцыі Беларусістаў” у Санкт-Пецярбургу (Расія)

1) Ён меў вялікае значэнне, бо гэта было замацаванае на паперы і ў сустрэчы людзей, тое што даўно

насілася ў паветры, але не было здзейснена. Беларусі з усіх бакоў свету сустрэліся разам, была вельмі ўзнёслая атмасфера. Усе адчулі, што яны ёсць на гэтым свеце, што яны патрэбны адзін для аднаму.

2) Асабіста для мяне гэта была радасць, калі сабраліся ўсе разам. Можна было паглядзець адзін аднаму ў вочы і зразумець, як нас шмат, з аднаго боку, і адначасова наколькі нас мала. Мы малая, дробная нацыя з не распрацаванай культурай, але на рэшце адбылося яднанне.

3) Прыйдзе з’езд – будзем бачыць. Усё залежыць ад умоваў, у якіх ён будзе праходзіць і дзе. Але хацелася б дыялогу Беларусі з эміграцыяй на ўсход і на захад. Менавіта гэтага не хапае.

*Інфармацыйны цэнтр
МГА “ЗБС “Бацькаўшчына”*

ВІНШАВАННІ

ВІНШАВАННЕ СЯБРОЎ ВЯЛІКАЙ РАДЫ

Маем гонар павіншаваць з днём нараджэння сяброў Вялікай Рады “Згуртавання беларусаў свету “Бацькаўшчына”, якія нарадзіліся ў жніўні: Ніла Гілевіча, Алеся Пашкевіча (Беларусь), Аляксея Каўку, Георгія Казака (Расія).

Прыміце ад нас шчырыя віншаванні, пажаданні шчасця, доўгага жыцця, выдатнага здароўя, натхнёнай працы, духоўнай і творчай самарэалізацыі!

Асобна хочацца павіншаваць **Іну Паўловіч** (Чэхія) з юбілеем, які святкуецца 29 верасня. Пажадаць і надалей актыўнай дзейнасці ў згуртаванні беларусаў Чэхіі, а таксама на карысць росквіту Бацькаўшчыны. Шчасця, здароўя, нязгаснага аптымізму ў новых пачынаннях!

Управа “ЗБС “Бацькаўшчына”

70 ГОД СВАТКУЕ ВЯЧКА ЦЕЛЕШ

25 верасня святкуе юбілей старшыня аб’яднання мастакоў беларусаў Балтыі “Маю гонар” Вячка Целеш. Нарадзіўся мастак ў 1938 г. у в. Краснае Сяло (зараз п. Краснасельскі) Ваўкавыскага раёна Гродзенскай вобласці. З 1958 г. жыве ў Латвіі. Маляваць пачаў у дзяцінстве. Навучаўся ў мастацкай студыі Дома культуры аўтаробнікаў (Рыга, Латвія), мастацкай студыі

Дома культуры чыгуначнікаў (Вільня, Літва), Латвійскай акадэміі мастацтваў. З 1977 г. бярэ ўдзел у разнастайных выставах. Сп. Вячка меў гонар экспанавання свае працы на 23 персанальных выставах у Латвіі, Беларусі, Даніі, Канадзе і ЗША. Мастацкія творы В. Целеша знаходзяцца ў музеях і прыватных зборах Латвіі, Беларусі, Эстоніі, Канады, ЗША, Італіі, Румыніі, Чэхіі, Кітая, Францыі, Ізраіля, Расіі і Даніі. Займаецца жывапісам, станкавай графікай і экслібрысам.

Сп. Вячка бярэ чынны ўдзел у грамадскім жыцці беларусаў Латвіі. Стваральнік і дырэктар беларускай школы ў Рызе. Доўгі час узначальваў беларускую суполку “Сьвітанак”, спрычыніўся да адкрыцця беларускай праграмы на латвійскім радыё. Але найбольш шануюны юбіляр вядомы як старшыня Аб’яднання мастакоў-беларусаў Балтыі “Маю гонар”. Аб’яднанне “Маю гонар” было створана ў 1991 г. У яго ўваходзяць мастакі-беларусы Латвіі, Літвы, Эстоніі і Швецыі. Любоў да мастацтва, адданасць нацыянальнай ідэі, жаданне далучыць сваіх суродзічаў да агульнага працэсу беларускага адраджэння, развіваць культуру беларускага замежжа аб’ядноўвае мастакоў розных мастацкіх школ, якія працуюць у разнастайных тэхніках, мастацкіх стылях і кірунках.

Віншуем Вас з юбілеем і выказваем падзяку за шматгадовую, плённую працу на ніве Бацькаўшчыны. Зычым здароўя, душэўных сіл, натхнення ў новых мастацкіх працах!

Управа “ЗБС “Бацькаўшчына”

Час раскідваць і час збіраць камяні

Беларусы павінны памятаць і шанаваць тых, хто змагаўся за Вольную Беларусь. Беларуская Нацыянальная Памяць (БНП) працягвае расшукваць месцы, звязаныя з беларусамі і Беларуссю. Так атрымоўваецца, што ўсе нібыта ведаюць, што нехта пахаваны ў тым ці іншым месцы, але калі даходзіць да пэўнай канкрэтыкі, то дакладнай інфармацыі няма. Гэтая прыкрая сітуацыя павінна быць выпраўленая. Памяць пра выбітных беларусаў і важныя гістарычныя падзеі павінна захоўвацца. Бо нашая памяць даказвае недарэмнасць змагання, дзейнасці на карысць Бацькаўшчыны нашых продкаў і папярэднікаў. Як казаў калісьці Цыцэрон, жыццё памерлых працягваецца ў памяці жывых!

Сябры БНП з розных краінаў Еўропы запланавалі ўлетку даследаваць забытыя месцы, звязаныя з беларусамі. Экспедыцыя прайшла па Францыі, Швейцарыі, паўднёвых землях Нямеччыны – Баварыі і Бадэн-Вюртэмбергу.

ФРАНЦЫЯ

Стартавала экспедыцыя ў Парыжы, сталіцы Францыі. Доўгі час БНП хвалявала праблема вызначэння дакладнага месца пахавання кіраўніка Рады Беларускай Народнай Рэспублікі Міколы Абрамчыка. Прэзідэнт Рады БНР (з 1948 да 1970 гг.) быў пахаваны на могілках Pere-Lachaise.

Месца пахавання М. Абрамчыка апошнім часам лічылася згубленым. На працягу некалькіх апошніх гадоў сябры БНП праводзілі даследаванне гэтай тэмы. Але пошукі яго магілы не прыносілі выніку. Адбылося некалькі асабістых размоў з людзьмі, якія былі знаёмыя з Прэзідэнтам БНР і ведалі месца яго пахавання ў Парыжы – са сп. Янкам Жучкам, Аляксеем Арэшкам, спн. Зояй Смаршчок-Жэлязоўскай. Але яны ўжо ў даволі сталым веку, а таму не змаглі назваць дакладнае месца пахавання. Дзякуючы дапамозе айца Аляксандра Надсана і гісторыка Наталлі Гардзіенкі атрымалася знайсці ў беларускай бібліятэцы імя Ф.Скарыны ў Лондане фотаздымкі і прыкладны план. У пошuku значную дапамогу аказаў таксама доктар Янка Запруднік з ЗША, які таксама даслаў некаторыя матэрыялы.

Трэба сказаць, што большасць здымкаў была зроблена ў 1970-х гадах, а таму не давала дакладных

арыенціраў. Складанасць была яшчэ ў тым, што на магільнай пліце няма ніякай шыльды ці надпісу. Часткова змяніўся і сам сектар, у якім быў пахаваны М. Абрамчык.

У рэшце рэшт, жніўenskімі днямі было дакладна вызначана месца спачыну Прэзідэнта. Грамада БНП зрабіла невялікую акцыю ўшанавання. Прыбралі магілу, запалілі знічы, прачыталі малітву і спелі нацыянальныя гімны.

ШВЕЙЦАРЫЯ

Другім прыпынкам стаў Бургільён, прыгарад швейцарскага горада Фрыбура, дзе на мясцовых каталіцкіх могілках пахаваная славуная беларуская княгіня-асветніца Магдалена Радзівіл, знакамітая руплівіца нацыянальнага грамадскага і рэлігійнага жыцця першай паловы XX ст. Яна вельмі шмат зрабіла для развіцця беларускай нацыянальнай свядомасці.

Інфармацыю пра месца пахавання княгіні БНП атрымала ў ліпені 2007 г. ад спадарыні Монікі Банкоўскай. Але вось толькі зараз атрымалася правесці невялікую акцыю памяці М. Радзівіл – пад нацыянальным сцягам і па традыцыйным сцэнары. Не абышлося і без кур'эзаў. На могілках быў каталіцкі святар з Польшчы, які наведваў пахаванні сваіх землякоў. Ён быў надзвычай здзіўлены прысутнасцю беларусаў з бел-чырвона-белымі сцягамі.

У мясцовай царкве ў гонар Маці Божай Кармельскай сябры БНП памаліліся за душу славунай беларускай. І словы малітвы на нашай роднай мове ў сценах гэтай царквы прагучалі ўпершыню з дня смерці Магдалены Радзівіл.

Магіла Магдалены Радзівіл

НЯМЕЧЧЫНА

Пакінуўшы Швейцарыю, грамада БНП накіравалася ў Баварыю і Бадэн-Вюртэмберг.

Помнік Слуцкаму збройнаму чыну

Але па дарозе сябры БНП вырашылі заехаць у ваколіцы возера Лютэнзэе, якое знаходзіцца ў Нямеччыне, недалёка ад мяжы. Падчас ранейшай працы сябраў БНП у беларускай бібліятэцы імя Ф.Скарыны ў Лондане трапіўся здымак з выявай помніка ў гонар Слуцкага збройнага чыну, які быў зроблены ў 1948 г. Аднак не было дакладнай інфармацыі ні пра месца, дзе помнік знаходзіўся, ні пра тое, ці ён увогуле захаваўся. Гэты знак беларускай прысутнасці на няроднай зямлі ўзрушае да глыбіні душы. І, безумоўна, радуе той факт, што помнік не разбураны ўладамі, не апаганены мясцовымі вандаламі. Хочацца сказаць вялікі дзякуй немцам, якія захоўваюць чужыя помнікі. Дзякуй, што не бяруць прыклад з пэўнай краіны ў цэнтры Еўропы, краіны, што нішчыць нешматлікія манументы гісторыі і культуры свайго роднага краю.

Раніцай сябрам БНП давалося папрацаваць над прыборкай дзялянкі і ачысткай падмурку помніка. Пасля кароткай акцыі ўшанавання рушылі далей, у дарогу да Мюнхена.

У Баварыі сярод іншага наведальні могілкі Waldfriedhof у Мюнхене, дзе пахаваны айцец Уладзімер Салавей, які загінуў у аўтамабільнай аварыі ў 1974 г. Уладзіслаў Уладзімір Салавей – каталіцкі святар усходняга абраду, мітрафорны протаіерэй, рэлігійны дзеяч беларускага замежжа ў Заходняй Нямеччыне, удзельнік беларускага хрысціянскага руху XX ст. Па ўспамінах людзей, якія яго ведалі, –

чалавек з вялікім сэрцам, сапраўдны святар. Айцец Уладзімір знайшоў спачын ва ўкраінскім сектары побач з магіламі лідэраў АУН.

Далей грамада накіравалася ў Штутгарт, дзе з сярэдзіны 1940-х да 1991 г. жыў Зміцер Касмовіч – нацыянальны дзеяч у часе нямецкай акупацыі Беларусі, кіраўнік Замежнага сектара Беларускай незалежніцкай партыі. Месца пахавання З. Касмовіча знаходзіцца на могілках Hauptfriedhof недалёка ад месца, дзе ён жыў і дзе працягвае жыць яго жонка і папечнік Надзея Касмовіч-Міцкевіч, якая, дарэчы, з'яўляецца пляменніцай Якуба Коласа. Магіла З. Касмовіча дагледжаная і добраўпарадкаваная – пра гэта клапаціцца яго блізкія.

ЛОНДАН

Сябры БНП наведалі Лондан з мэтай далейшай працы ў бібліятэцы імя Ф. Скарыны, а таксама для ўзгаднення ўсіх пытанняў па аднаўленні помніка Лявону Рыдлеўскаму, віцэ-прэзідэнту Рады БНР у 1950 г., старшыні Саюза беларусаў у Францыі.

Месца пахавання было адшуканае падчас папярэдняга візіту БНП у Лондан з дапамогай гісторыка Наталлі Гардзіенкі. На жаль, сам помнік, які калісьці быў усталяваны на магіле ўдзельніка Слуцкага збройнага чыну, не захаваўся. Таму Згуртаванне беларусаў Вялікай Брытаніі (ЗБВБ) выступіла з ініцыятывай аднавіць помнік. У памяць Л. Рыдлеўскага айцом Сяргеем Стасевічам была адслужана паніхіда, якая завяршылася спяваннем гімна “Магутны Божа”.

Паводле “БНП”

105 ГОД З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ МІКОЛЫ АБРАМЧЫКА

16 жніўня сябры Беларуска-еўрапейскага задзіночання з Бельгіі і Францыі, а таксама прадстаўнікі супольнасці “Беларуская Нацыянальная Памяць” наведалі ў Парыжы месца пахавання Прэзідэнта БНР Міколы Абрамчыка.

На гэты дзень прыпыдаюць 105-я ўгодкі з дня яго нараджэння. Мікалай Сямёнавіч Абрамчык нарадзіўся ў вёсцы Сычавічы на Маладзечаншчыне. Скончыў Радашковіцкую беларускую гімназію, працягваў адукацыю ў Празе. Пазней жыў у Францыі, дзе стварыў “Хаўрус беларускай працоўнай эміграцыі”. У 1939–1944 гг. быў рэдактарам газеты “Раніца”, якая выходзіла ў Берліне. Старшыня Рады БНР у 1943 і 1947–1970 гг.

У часе нядаўняй экспедыцыі БНП было дакладна ўсталявана месца пахавання М. Абрамчыка. Гэтая акцыя паглыбіла кантакты з Радай Беларускай Народнай Рэспублікі. БНП атрымала ліст падзякі ад імя Рады БНР, які даслаў намеснік старшыні сп. Сяргей Навумчык. Як стала вядома, Рада БНР плануе ўсталяваць помнік на магіле Міколы Абрамчыка.

У часе гэтай акцыі, арганізаванай сумесна “Беларуска-еўрапейскім задзіночанням” і БНП, выступалі іх прадстаўнікі, якія заклікалі пашыраць і папулярызаваць дзейнасць Рады Беларускай Народнай Рэспублікі ды яе колішняга

Прэзідэнта. Узгадвалі таксама Ніну Абрамчык, якая пахаваная разам са сваім мужам. Ніна Абрамчык, у дзявоцтве Ляўковіч, нарадзілася 20 сакавіка 1916 г. на Пружаншчыне. Закончыла Віленскую беларускую гімназію, вучылася ў Віленскім універсітэце, была сябрам Беларускага студэнцкага саюза. На пачатку 1940-х гадоў пабралася шлюбам з Міколам Абрамчыкам, жыла ў Берліне, працавала ў “Раніцы”. У 1942–1943 гг. апрацавала і выдала “Гісторыю Беларусі ў картах” і некалькі зборнікаў вершаў і песняў.

Святар з беларускай грэка-каталіцкай парафіі ў Антверпане айцец Ян Майсейчык адслужыў паніхіду. Прысутныя ўсклалі кветкі ў нацыянальных колерах. Акцыя скончылася спевам беларускага гімну “Магутны Божа”.

Паводле “Беларускай Нацыянальнай Памяці”

НАВІНЫ МГА “ЗБС “БАЦЬКАЎШЧЫНА”

“ЗАСНАВАЛЬНИКАМ БНР ПРЫСВЯЧАЕЦА”

“Заснавальнікам БНР прысвячаецца” – пад такім назовам 7 жніўня ў Мінску ў сядзібе партыі БНФ

адкрылася мастацкая выстава.

У экспазіцыі прадстаўлены больш за трыццаць твораў беларускіх мастакоў з прыватнай калекцыі кіраўніка клуба “Спадчына” Анатоля Белага. У ліку ўдзельнікаў выставы – народны мастак Беларусі Уладзімір Стальмашонак, вядомы беларускі графік Мікола Купава, кіраўнік Згуртавання беларусаў свету “Бацькаўшчына” і творчай суполкі “Пагоня” Алесь Марачкін і інш.

Выстава прысвечаная 90-годдзю БНР. І хоць дата 25 сакавіка ўжо мінула, але, як сказаў А. Марачкін, увесь сёлетні год дэмакратычнай грамадскасцю краіны шануецца як год беларускай дзяржаўнасці: “Гэты год – год 90-годдзя БНР. Гэта год

беларускае дзяржаўнасці, як мы яе разумеем у найноўшай гісторыі. На жаль, гэтую дату афіцыйныя ўлады не прызналі. Мы пісалі лісты ад “Бацькаўшчыны” да гарадскіх уладаў, каб на будынку, у якім была ў 1918 г. прынятая Другая Устаўная грамата, замацаваць шыльд і гэткім чынам правесці мемарыялізацыю гэтага месца. Улады нам у гэтым адмовілі, хаця мемарыяльная дошка зробленая ўжо некалькі гадоў таму скульптарам Алесем Шатэрнікам і захоўваецца ў яго майстэрні.” Выстава скончыла сваю дзейнасць 25 жніўня.

Паводле “Радзе Свабода”

ДАПАМАЖЫЦЕ ТБМ

“Таварыства беларускай мовы” звярнулася да сяброў і прыхільнікаў беларускай мовы з просьбай аб дапамозе.

“Паводле новага Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь з 24 красавіка гэтага года кошт арэнды за сядзібу ТБМ павышаецца ў 10 разоў і дасягне 846,5 еўра ў месяц. Акрамя таго, мы мусім аплачваць тэлефон, камунальныя і паштовыя паслугі.

Нягледзячы на шматлікія звароты грамадзян Беларусі ў Адміністрацыю і Кіраўніцтва справам і Прэзідэнта з просьбай пакінуць для ТБМ ранейшы кошт арэнды, 16 красавіка мы атрымалі адмоўны адказ.

Такое грамадскае аб’яднанне, як Таварыства беларускай мовы, мэтай дзейнасці якога – садзейнічанне набыццю беларускай мовай рэальнага статусу дзяржаўнай, не надта патрэбна сённяшняй уладзе, бо размаўляць і працаваць на роднай мове тытульнай нацыі краіны яна ўпарта не жадае, ігнаруючы тым самым асноўны закон краіны – Канстытуцыю.

Для таго, каб утрымаць сядзібу арганізацыі ў Мінску ў гэтых умовах, нам неабходна штомесяц збіраць 5 мільёнаў беларускіх рублёў у выглядзе ахвяраванняў і складак сяброў і прыхільнікаў ТБМ. Калі пяць тысяч прыхільнікаў роднай мовы ахвяруюць штомесяц усюго адну тысячу рублёў, наша арганізацыя не загіне і ў каторы раз прадэманструе сённяшняй уладзе сваю годнасць. Імёны асобаў, якія ахвяруюць пасільныя сродкі на выратаванне ТБМ, будуць надрукаваныя ў газеце “Наша слова”, што стане гістарычным сведчаннем змагання грамадзян за права “людзьмі звацца”.

Мы просім беларускіх журналістаў праявіць салідарнасць і давесці наш заклік да грамадзян

Беларусі.

Рахунак ГА “ТБМ імя Францішка Скарыны” №3015212330014 ў Гардырэкцыі ААТ “Белінвестбанка”, код 764”.

СТВАРАЕЦЦА ЭЛЕКТРОННЫ ДАВЕДНІК, ПРЫСВЕЧАНЫ КНЯЗЯМ РАДЗІВІЛАМ

Інфармацыйна-пошукавую сістэму пра род князёў Радзівілаў ствараюць архівісты шасці краін – Беларусі, Украіны, Літвы, Польшчы, Расіі і Нямеччыны. Віртуальны архіў будзе ўтрымліваць інфармацыю аб тым, дзе захоўваюцца тры ці іншыя дакументы.

Галоўная мэтай гэтага праекта – сабраць у архівах і бібліятэках усю інфармацыю пра род Радзівілаў, бо фонд беларускіх князёў знаходзіцца ў розных краінах. Першыя напрацоўкі будуць прэзентаваныя ўжо ў наступным годзе.

Паводле “БЕЛТА”

БЕЛАРУСКАЯ НЯДЗЕЛЬНАЯ ШКОЛА Ў НЬЮ-ЁРКУ

Дарагія бацькі! У верасні пачынаецца новы навучальны год у беларускай нядзельнай школе пры Кафедральным Саборы св. Кірылы Тураўскага ў Нью-Ёрку. Заняткі будуць адбывацца ад 10 да 12 гадзіны ў наступныя нядзелі:

Верасень 7 і 21

Кастрычнік 12 і 26

Лістапад 2 і 16

Снежань 14 і 28

(Некаторыя дні могуць быць змененыя). Расклад на 2009 год будзе складзены пазней.

У новым навучальным годзе школа будзе мець свой асобны пакой! Гэта дасць нам магчымасць узбагаціць заняткі музыкой, спевамі і скокамі. Працуйма ж разам і гадуем нашых дзетак разумнымі і дасціпнымі!

Па дадатковую інфармацыю звяртайцеся да Галіны Падлескай.

Тэлефон: (914) 779-4342

Электронны адрас: galinapodles@hotmail.com

Паводле Беларускай аўтакефальнай праваслаўнай царквы

БЕЛАРУСКІ КАЛЯНДАР ПАМЯТНЫХ ДАТ НА ВЕРАСЕНЬ 2008 ГОДА

Працяг. Пачатак на стар. 5

20 верасня – 105 год таму, у 1903-м нарадзілася Наталля Арсеннева, беларуская паэтка (пам. 25.7.1997).

22 верасня – 105 год таму, у 1903-м нарадзіўся Хвядос Шынклер, беларускі пісьменнік (пам. 25.10.1942).

23 верасня – 215 год таму, у 1793-м скончыўся Гродзенскі сойм – апошні сойм Рэчы Паспалітай, які праводзіўся ў акружаным расійскімі войскамі Новым замку і пад уціскам прыняў новую, антыдзяржаўную канстытуцыю, а таксама даў маўклівую згоду на Другі падзел Рэчы Паспалітай (пачаўся 17.6.1793).

25 верасня – 160 год таму, у 1848-м нарадзіўся Вацлаў Федаровіч, беларускі краязнаўца, калекцыянер, юрыст (пам. 25.1.1911).

27 верасня – 475 год таму, у 1533-м нарадзіўся Стэфан Баторый, кароль польскі і вялікі князь літоўскі (пам. 12.12.1586).

29 верасня – 185 год таму, у 1823-м нарадзіўся Уладзіслаў Сыракомля, беларускі і польскі паэт (пам. 15.9.1862).

30 верасня – 280 год таму, у 1728-м нарадзіўся Марцін Пачабут-Адлянціцкі, астраном і асветнік ВКЛ, з 1764 г. – прафесар Віленскай акадэміі (пам. 20.2.1810).

30 верасня – 65 год таму, у 1943-м быў заснаваны Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны (адкрыты для наведання 7 лістапада 1944 г.).

1 кастрычніка – 120 год таму, у 1888-м нарадзіўся Язэп Драздовіч, беларускі мастак, скульптар, этнограф (пам. 15.8.1954).

5 кастрычніка – 275 год таму, у 1733-м каралём польскім і вялікім князем літоўскім абраны Аўгуст Сас, курфюрст саксонскі.

7 кастрычніка – 220 год таму, у 1788-м нарадзіўся Іван Насовіч, беларускі мовазнаўца, лексікограф, фалькларыст і этнограф.

Беларусы ў свеце

№8 (79), жнівень 2008

Інфармацыйны бюлетэнь
МГА “ЗБС “Бацькаўшчына”.
Распаўсюджваецца на правах
унутранай дакументацыі.

Меркаванні аўтараў могуць не супадаць з думкай рэдакцыі.
Апрацоўка і вёрстка – М. Азаронак
Адказныя за нумар –
А. Макоўская, Н. Шыдлоўская

Наклад 250 асобнікаў

Адрас рэдакцыі:
вул. Рэвалюцыйная, 15, г. Мінск
220030, Рэспубліка Беларусь
www.zbsb.org
zbsb@lingvo.minsk.by; zbsb@tut.by

тэл./факс (+375 17) 224-79-35